

Nr 18.

Av herr **Nilsson** i Kristinehamn *angående ändring av bestämmelserna om val av kyrkofullmäktige.*

Ute i landet finns utan tvekan en ganska bred opinion bland av allmänna ting intresserade människor, som anse den nuvarande kyrkofullmäktiginstitutionen överflödig. Kritikerna anse att de uppgifter kyrkofullmäktige ha att handlägga mycket väl skulle kunna skötas av den borgerliga kommunens representation. Man menar också att det är direkt oegentligt att tvenne fullmäktigförsamlingar i en kommun skola ha uttaxeringsrätt. Det vore, anses det, att föredraga att den kommunala representationen skötte även de kyrkliga angelägenheterna eventuellt med bevarande av kyrkorådet som ett verkställande organ.

Principiellt har detta resonemang åtskilligt fog för sig. Det kan inte bestridas att upprätthållandet av kyrkofullmäktiginstitutionen, för de begränsade uppgifter det är fråga om, innebär något av överorganisation. Ur praktiska synpunkter torde det emellertid inte utan vidare gå för sig att avskaffa kyrkofullmäktige. Det förhåller sig ju nämligen så att församlingsindelningen inte alltid sammanfaller med den borgerliga kommunindelningen. Skulle församlingarnas ekonomiska angelägenheter handhas av de borgerliga kommunerna, finge man således antingen vidtaga en rad arrangemang för att komma till rätta med förhållandena för de församlingars vidkommande, vilkas gränser icke sammanföle med den borgerliga kommunens, eller också föranstalta om en ny församlingsindelning. För alla dem som kommit i närmare kontakt med de svårigheter, som förelegat med den borgerliga kommunindelningsreformen, ter det sig säkerligen icke särskilt lockande med en strid ute i bygderna omkring en ny församlingsindelning. Alla torde vara ense om att kommunindelningsreformen i vart fall bör föras i hamn innan församlingsindelningen överhuvudtaget föres på tal.

Kritikerna av kyrkofullmäktigeorganisationen anföra emellertid ofta även att det ter sig särskilt överflödigt att förrätta särskilda val av ledamöter i kyrkofullmäktige endast några veckor efter det de allmänna kommunala valen förrättats. Genom de kommunala valen har den politiska grupperingen i kommunen klarlagts, menar man, och det har onekligen visat sig att kyrkofullmäktigvalen i allmänhet gett samma mandatfördelning som tidigare på året förrättade kommunala val. Det borde vara angeläget att undanröjja så många anledningar som möjligt till kritik av bestående samhällseliga institutioner. Utifrån den synpunkten torde det inte vara obefogat om frågan om kyrkofullmäktigvalen upptogs till särskild behandling och att dessa reformerades därest skäl fanns därtill.

Enligt gällande bestämmelser får kyrkofullmäktigeval icke förrättas samtidigt med val av landstingsmän och kommunal- eller stadsfullmäktige. Anledningen till denna bestämmelse torde vara att man velat undvika att de kyrkliga valen politiserades. Detta önskemål har emellertid icke uppfyllts genom förbudet mot gemensam valdag. Tvärtom har det visat sig att samma politiska lokalorganisationer, som uppträda vid de kommunala valen, även tagit hand om de kyrkliga valen. Siffror från de 1946 förrättade kyrkofullmäktigvalen belysa detta. Antalet territoriella församlingar i vilka kyrkofullmäktigval förrättades uppgick då till 1097 stycken. Uti dessa församlingar företogs i 587 fall direkt politiska val med valsedlar från i huvudsak samma partier som vid de tidigare på året förrättade kommunala valen. I 463 fall skedde valen medelst samlingslistor uppgjorda av de politiska partierna. Endast i 47 fall uppger den officiella statistiken att valen torde ha haft en opolitisk karaktär. Dessa siffror tyda obestriddligen på att varje tanke att göra de kyrkliga valen på något sätt opolitiska måste betraktas som fåfäng. Resultaten av valen peka också åt detta håll. Valresultatet har undersökts beträffande de val som förrättades såsom direkt politiska val, d. v. s. utan samlingslistor. Därvid har befunnits att socialdemokraterna erhöles 45 % av antalet valda fullmäktige, högern 17,1 %, folkpartiet 16,8 %, bondeförbundet 12,8 % och kommunisterna 8,3 %. Siffermässigt visas alltså en förvånansvärd samstämmighet med resultatet från tidigare förrättade kommunala val. Den rikliga förekomsten av samlingslistor vid dessa val samt den allmänna valtröttheten efter de några veckor tidigare förrättade kommunala valen ha emellertid också lett till ett mycket ringa intresse för de kyrkliga valen. År 1946 deltog alltså i genomsnitt endast 17,2 % av de röstberättigade. Där samlingslistor förekommo var deltagandet ofta inskränkt till endast några få personer.

Under dessa förhållanden måste det anses befogat att ifrågasätta om icke valproceduren till kyrkofullmäktige skulle kunna förenklas. Det har ifrågasatts om man icke rent av skulle kunna uppdraga åt den borgerliga kommunens representation att utse kyrkofullmäktige. Uppslaget torde emellertid falla på den icke alltid förekommande samstämmigheten mellan kommun- och församlingsgränser, som ovan erinrats om. Vad som skulle kunna göras utan någon som helst olägenhet torde emellertid vara att avlägsna förbudet mot kyrkofullmäktigvalens sammanförande med andra kommunala val. Detta förbuds enda motiv (att förhindra valens politisering) har man icke vunnit på denna väg. Det är också ganska svårt att begripa hur ett sådant mål skulle kunna vinnas. Allmänna val måste förutsätta gruppbildningar bland valmännen och eftersom det i vårt demokratiska samhälle finnas ovanligt väl organiserade politiska partibildningar så är det bara naturligt att dessa ta hand även om dessa val. Intet vore att vinna på en annan ordning. Allra minst kyrkan skulle vinna något på en sådan isolering från de krafter som i övrigt dominera i det offentliga livet.

Rent tekniskt torde öppnandet av möjligheten att sammanföra kyrkofull-

mäktigvalen med övriga kommunala val icke bjuda några svårigheter. Går det att förrätta två val vid samma förrättning bör det också gå för sig att förrätta tre. Möjligheten att för kyrkofullmäktigvalen ha samlingslistor bör emellertid hållas öppen; likaså bör möjligheten finnas att förrätta valet på särskild dag därest detta på något håll anses önskvärt.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att genom ändringar i den kommunala vallagen möjliggöra att kyrkofullmäktigval må kunna förrättas på samma dag och vid samma valförrättning som landstingsmänna-, kommunalfullmäktig- och stadsfullmäktigval, samt att vederbörande utskott måtte föreslå härför erforderliga ändringar i kommunala vallagen och andra eventuellt erforderliga författningar.

Stockholm i januari 1949.

Gustaf Nilsson,
Kristinehamn.
